

Ακαδημαϊκή Δεοντολογία

*Απόφαση Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών,
13/05/2011*

Το Πανεπιστήμιο αποτελεί μοναδικό χώρο ελεύθερης πνευματικής δημιουργίας, έρευνας και αναστοχασμού. Ο κόσμος των ιδεών πάνω στον οποίο το Πανεπιστήμιο βασίζεται, αλλά και εκ νέου συνεχώς δημιουργεί, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του οράματος για μία καλύτερη κοινωνία, έναν καλύτερο κόσμο. Κεντρικός πυλώνας πάνω στον οποίο στηρίζεται το οικοδόμημα αυτό των ιδεών είναι η ακαδημαϊκή δεοντολογία και η ερευνητική ηθική. Κάθε ερευνητής δηλώνει ξεκάθαρα τις πηγές της έρευνάς του και προσδοκεί ότι και η δική του προσφορά στην έρευνα θα αποδίδεται ξεκάθαρα ως πηγή όποτε χρησιμοποιείται. Η ηθική της έρευνας αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη του Πανεπιστημίου ως χώρου δημιουργίας. Για το λόγο αυτό, η πανεπιστημιακή κοινότητα διεθνώς θεωρεί το παράπτωμα της λογοκλοπής (plagiarism) ως μία από τις σημαντικότερες παραβιάσεις της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, και επιφυλάσσει βαρύτερες πειθαρχικές ποινές στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας που υποπίπτουν στο παράπτωμα αυτό.

Λογοκλοπή

Ως λογοκλοπή ορίζεται η χρήση έργων, κειμένων ή ιδεών άλλων προσώπων, χωρίς ξεκάθαρη αναφορά και παραπομπή στο δημιουργό και την πηγή τους. Τοιουτοτρόπως, λογοκλοπή συντελείται όταν κάποιος παρουσιάζει ως δικό του κείμενο, εργασία ή ιδέες, οπουδήποτε και με όποιον τρόπο αυτές έχουν αρχικά εκδοθεί/παρουσιαστεί (πχ. σε ηλεκτρονική μορφή στο διαδίκτυο, προφορικά σε συνέδριο, έντυπα σε βιβλίο, εφημερίδα ή περιοδικό), που ανήκουν σε άλλο πρόσωπο.

Λογοκλοπή αποτελεί επίσης η χρήση από έναν/μία φοιτητή/τρια, εργασίας άλλου/άλλης φοιτητή/τριας, και η παρουσίαση της εργασίας αυτής ως δικής του/της, ανεξάρτητα από τη συγκατάθεση ή όχι του/της φοιτητή/τριας που έγραψε αρχικά την εργασία. Στην τελευταία δε περίπτωση, αν δηλαδή φοιτητής/τρια δώσει εν γνώσει του/της εργασία σε άλλον/άλλη φοιτητή/τρια για να την παρουσιάσει/καταθέσει/χρησιμοποιήσει ως δική του/της, τότε και οι δύο φοιτητές/τριες είναι υπόλογοι για συνέργεια σε λογοκλοπή (collusion). Λογοκλοπή συνιστά και η χρησιμοποίηση/κατάθεση εργασίας που δεν αποτελεί έργο του/της ίδιου/ίδιας φοιτητή/τριας, αλλά έχει αγοραστεί ή άλλως αποκτηθεί για το σκοπό αυτό από τρίτο πρόσωπο. Ξεχωριστή περίπτωση λογοκλοπής αποτελεί και η κατάθεση της ίδιας εργασίας σε περισσότερα του ενός μαθήματα.

Στις πιο συνηθισμένες μορφές λογοκλοπής συμπεριλαμβάνονται οι ακόλουθες:

- χρήση ιδεών, απόψεων ή προτάσεων από βιβλία, άρθρα ή το διαδίκτυο, χωρίς ξεκάθαρη παραπομπή στην πηγή τους
- παράφραση, μικρής ή μεγάλης έκτασης, έντυπου (πχ. βιβλίο, άρθρο, εφημερίδα, περιοδικό) ή ηλεκτρονικού (πχ. ηλεκτρονικό βιβλίο, ιστοσελίδα, blog) κειμένου, χωρίς ξεκάθαρη παραπομπή στην πηγή στην οποία βρίσκεται το αρχικό κείμενο
- αυτολεξεί (verbatim) χρήση κειμένου χωρίς τη χρήση εισαγωγικών που καταδεικνύουν ότι το συγκεκριμένο κείμενο ανήκει σε άλλον συγγραφέα, ανεξάρτητα της ύπαρξης παραπομπής στην πηγή και τον συγγραφέα του κειμένου
- χρήση των παραπομπών άλλων συγγραφέων και παρουσίαση αυτών των παραπομπών ως αποτέλεσμα προσωπικής έρευνας, χωρίς ο/η φοιτητής/τρια να έχει ο/η ίδιος/ίδια μελετήσει τις πηγές αυτές
- χρήση/αντιγραφή Πινάκων και Σχεδιαγραμμάτων χωρίς ξεκάθαρη παραπομπή στο κείμενο ή πηγή (πχ. βιβλίο, κείμενο εργασίας, άρθρο, εφημερίδα, ιστοσελίδα, blog) από την οποία αντλήθηκαν οι Πίνακες αυτοί.

Γενικότερα:

- είναι σημαντικό όλες οι πηγές να αναφέρονται ξεκάθαρα και όσο συχνά απαιτείται μέσα στο κείμενο της εργασίας (είτε με τη μορφή υποσημειώσεων στο τέλος κάθε σελίδας, είτε με τη μορφή παρενθέσεων μέσα στο κείμενο). Η σωστή χρήση και παρουσίαση πηγών και αναφορών ενισχύει τον επιστημονικό και ερευνητικό χαρακτήρα της εργασίας
- δεν αρκεί οι πηγές να συμπεριλαμβάνονται απλά στο τέλος της εργασίας. Ο/Η αναγνώστης/τρια πρέπει να έχει σαφή και πλήρη εικόνα των πηγών σε κάθε κομμάτι της εργασίας, άρα ξεκάθαρες παραπομπές πρέπει να υπάρχουν εντός του κειμένου της εργασίας. Ο/Η αναγνώστης/τρια πρέπει να μπορεί να διακρίνει ξεκάθαρα ποια κομμάτια της εργασίας αποτελούν σκέψεις του/της ίδιου/ίδιας του/της συγγραφέα και ποια κομμάτια είναι δάνεια από άλλες πηγές
- η πρακτικής της παράφρασης ενός κειμένου πρέπει να αποφεύγεται. Το κείμενο της εργασίας δεν πρέπει να είναι παράφραση κειμένων άλλων συγγραφέων, αλλά να αποτελεί προϊόν του λόγου του/της συγγραφέα της εργασίας. Το ίδιο ισχύει για κάθε ενότητα της εργασίας
- η εργασία δεν πρέπει να είναι απλή συρραφή αποσπασμάτων από διαφορετικές πηγές. Ο/Η συγγραφέας της εργασίας πρέπει να αναλύει με προσωπικό λόγο τις ιδέες άλλων συγγραφέων και να προσπαθεί να αναπτύξει τη δική του/της οπτική στα υπό εξέταση φαινόμενα.

Για την αποφυγή της λογοκλοπής

Ως βασική ακαδημαϊκή αρχή, στα πλαίσια της ακαδημαϊκής δεοντολογίας και της ερευνητικής ηθικής, πρέπει με διαφάνεια να γνωστοποιούνται όλες οι πηγές μίας έρευνας, καθώς και η έκταση χρήσης της κάθε πηγής.

Για το σκοπό αυτό, από την πρώτη στιγμή και καθόλη τη διάρκεια της έρευνας για τη συγγραφή μίας εργασίας, πρέπει να κρατούνται συστηματικές σημειώσεις όχι μόνο αναφορικά με όλα τα κείμενα που χρησιμοποιούνται στην εργασία, αλλά και για τις πηγές από τις οποίες έχουν αντληθεί τα κείμενα αυτά (έντυπες, ηλεκτρονικές, προφορικές, κτλ).

Από την πρώτη στιγμή και καθόλη τη διάρκεια της συγγραφής μίας εργασίας πρέπει να τοποθετούνται ξεκάθαρες παραπομπές στα κείμενα και τις πηγές που χρησιμοποιούνται ή σχολιάζονται. Ποιες πηγές χρησιμοποιούνται για τη συγγραφή της κάθε παραγράφου της εργασίας; Ποιες πηγές σχετίζονται με την κάθε παράγραφο και πώς; Προσεκτική τοποθέτηση παραπομπών πρέπει να γίνεται κατά τη διάρκεια της συγγραφής των διαφόρων προσχεδίων της εργασίας—σε καμία περίπτωση δεν πρέπει η τοποθέτηση των παραπομπών να γίνεται μετά την ολοκλήρωση της εργασίας, διότι αυξάνονται οι πιθανότητες για λανθασμένες παραπομπές και παραλήψεις, δηλαδή για λογοκλοπή.

Σε ηλεκτρονική μορφή, όταν μεταφέρεται γραμμένο κείμενο από μία ενότητα σε άλλη ενότητα της εργασίας, πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή ότι μαζί μεταφέρονται όλες οι σχετικές παραπομπές, πηγές και εισαγωγικά.

Οτιδήποτε χρησιμοποιείται αυτολεξεί (verbatim) από μία άλλη πηγή (πχ. βιβλίο, άρθρο, ιστοσελίδα, blog), όσο σύντομη και αν είναι η αναφορά, πρέπει να τοποθετείται εντός εισαγωγικών.

Σημαντικότερο όλων: αν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς το τι εστί λογοκλοπή και το πώς γράφεται μία επιστημονική εργασία, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη και συμβουλή του διδάσκοντος του μαθήματος στα πλαίσια του οποίου γράφεται η εργασία ή του επιβλέποντος την εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας ή Διδακτορικής Διατριβής.

Προσοχή! Κάθε μορφής και έκτασης λογοκλοπή είναι ανήθικη, κατακριτέα και μπορεί να οδηγήσει μέχρι και στη διαγραφή από το Πανεπιστήμιο. Μία πράξη λογοκλοπής μπορεί να ακολουθεί και να σκιάζει κάποιον σε όλη του την επαγγελματική σταδιοδρομία.